

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2024, sp. zn. 25 Cdo 1313/2023, ECLI:CZ:NS:2024:25.CDO.1313.2023.1

Číslo: 10/2025

Právní věta:

Zásah do základního lidského práva na ochranu zdraví spočívající v tzv. devastaci zbytku života člověka vysokého věku, který byl úrazem natrvalo vytržen z navyklého životního prostředí a sklonek života strávil ve zdravotnických zařízeních marným bojem s narůstajícím množstvím různých obtíží, jež vedly i ke znásobení dosavadních nemocí a omezení, je odčinitelný náhradou další nemajetkové újmy podle § 2958 o. z.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.04.2024

Spisová značka: 25 Cdo 1313/2023

Číslo rozhodnutí: 10

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Bolestné, Další nemajetkové újmy, Nemajetková újma (o. z.)

Předpisy: § 2958 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil k dovolání žalobců rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 12. 2022, sp. zn. 68 Co 113, 311/2022, v části výroku I, již bylo potvrzeno zamítavé rozhodnutí soudu prvního stupně ohledně 200.000 Kč s 8,05% úrokem z prodlení ročně od 7. 2. 2017 do zaplacení, a ve výrocích II a III o náhradě nákladů řízení, spolu s rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 24. 1. 2022, sp. zn. 10 C 417/2016, v části zamítavého výroku II ohledně 200.000 Kč s 8,05% úrokem z prodlení ročně od 7. 2. 2017 do zaplacení a ve výrocích III a IV o náhradě nákladů řízení, a věc v tomto rozsahu vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 10 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 10 rozsudkem ze dne 24. 1. 2022, č. j. 10 C 417/2016-270, ve spojení s doplňujícím rozsudkem ze dne 9. 6. 2022, č. j. 10 C 417/2016-320, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobcům 285.380 Kč s 8,05% úrokem z prodlení ročně od 25. 12. 2016 do zaplacení (výrok I), ohledně 2.214.620 Kč s tímtéž úrokem od 7. 2. 2017 do zaplacení z částky 500.000 Kč a od 25. 12.

2016 do zaplacení z částek 1.714.613 Kč a 7 Kč žalobu zamítl (výrok II ve znění doplňujícího rozsudku) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky III a IV a výrok doplňujícího rozsudku). Rozhodl tak o nároku právního předchůdce žalobců (jejich otec V. L., narozený v roce 1929, zemřelý v roce 2017) na náhradu za bolest (1.000.000 Kč), ztížení společenského uplatnění (1.000.000 Kč) a další nemajetkovou újmu (500.000 Kč). Vyšel ze zjištění, že V. L. utrpěl újmu na zdraví při dopravní nehodě zaviněné žalovaným, který jej dne 22. 10. 2016 na přechodu pro chodce v ulici Městská v Praze 10 při couvání se svým vozidlem srazil. Poškozený utrpěl tříštivou zlomeninu kyčelní jamky s posunem úlomků a krevními výrony v měkkých tkáních v okolí, zlomeninu obou ramének kosti stydké vlevo, drobnou ranku s kožní oděrkou na levé straně čela, pohmoždění v levém podbřišku a zhmoždění hlavy. Soud prvního stupně při stanovení výše náhrady za újmu na zdraví podle § 2958 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), vyšel ze znaleckého posudku MUDr. L. Ž. a bolestné určil na 285.387 Kč, aniž shledal mimořádné okolnosti pro zvýšení náhrady. Nárok na náhradu za ztížení společenského uplatnění nevznikl, neboť V. L. zemřel, aniž by se ustálil jeho zdravotní stav, přičemž úmrtí nebylo v příčinné souvislosti se škodní událostí. Soud nedovodil ani vznik další nemajetkové újmy na zdraví, a to s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 2245/2017](#) a sp. zn. [25 Cdo 2635/2018](#), neboť další tvrzená újma spočívala v přechodné bolesti, aniž by šlo o specifické okolnosti vymykající se obvyklému způsobu života poškozeného v průběhu léčby (paralýza střevních kliček, obstrukce močové trubice i nosokomiální bronchopneumonie a pneumonie provázená oboustranným pohrudničním výpotkem byly odškodněny v rámci bolestného). Zástava krevního oběhu při fibrilaci komor (následovaná akutním respiračním selháním a přechodným obdobím oběhové nestability) není pro absenci příčinné souvislosti odškodnitelná ani v rámci jiné nemajetkové újmy, stejně jako nemožnost slavit s příbuznými Vánoce, neboť s ohledem na srdeční selhání v prosinci 2016 by V. L. s příbuznými tyto svátky slavit nemohl, ani pokud by bylo k úrazu nedošlo. Soud prvního stupně uzavřel, že V. L. utrpěl mnohačetná zranění na různých částech těla a byl léčen v nemocničním zařízení, kde podstoupil obvyklou léčbu pro daný typ zranění a věk, míra takových obtíží byla zohledněna při stanovení výše bolestného. Znaleckým posudkem bylo prokázáno, že doba 20 týdnů představuje běžnou dobu hospitalizace osoby tohoto věku s tak závažným poraněním.

2. K odvolání žalobců, žalovaného i vedlejší účastnice Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 14. 12. 2022, č. j. 68 Co 113, 311/2022-347, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil ve výrocích o věci samé, změnil jej ve výrocích ohledně náhrady nákladů řízení před soudem prvního stupně a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a potvrdil i jeho právní závěry ve věci samé. Ohledně nároku na náhradu další nemajetkové újmy uvedl, že žalobci akcentovaná omezení jejich otce byla dílem součástí odškodnění v rámci ohodnocení utrpěné bolesti, dílem je na ně třeba pohlížet jako na běžné, přechodné okolnosti daného poškození zdravotního stavu, které dílem nevznikly v příčinné souvislosti s úrazem zaviněným žalovaným. Možnost strávit Vánoce s rodinou byla V. L. zmařena primárně v důsledku jeho onemocnění srdce a oběhové soustavy, jimiž trpěl již v době před úrazem.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti části výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby ohledně náhrady další nemajetkové újmy ve výši 200.000 Kč, podali žalobci dovolání s tím, že se odvolací soud odchytil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (rozhodnutí sp. zn. [25 Cdo 2245/2017](#)) a Ústavního soudu. Namítají, že odvolací soud zařadil komplikace při léčení (recidivující infekce respirační a močové, nosokomiální bronchopneumonii, pneumonii provázenou oboustranným pohrudničním výpotkem, paralýzu střevních kliček, obstrukci močové trubice mající za následek zástavu močení) do odškodnění bolesti, ačkoli Nejvyšší soud v Metodice k náhradě za bolest a ztížení společenského uplatnění i své navazující judikatuře

opakovaně řadí nečekaně závažné komplikace spojené s léčením pod další nemajetkovou újmu, coby jednotlivý, dílčí, samostatný nárok, odlišný od nároku na náhradu za bolest. Závěr odvolacího soudu proto zcela popírá „princip úplné náhrady újmy, majetkové i nemajetkové, tomu, kdo utrpěl újmu na zdraví“, tak jak plyne z práva na ochranu tělesné a duševní integrity podle čl. 7 odst. 1 Listiny, a jak jej ve své judikatuře opakovaně připomíná Ústavní soud (např. v nálezu ze dne 9. 2. 2021, sp. zn. [II. ÚS 1564/20](#), bod 19, v nálezu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. [I. ÚS 2315/15](#), bod 65, či v nálezu ze dne 14. 5. 2020, sp. zn. [II. ÚS 4100/19](#), bod 21). Žalobci dále vymezují otázky, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené judikatury Nejvyššího soudu i Ústavního soudu: 1. Plyne princip úplné náhrady újmy, majetkové i nemajetkové, tomu, kdo utrpěl újmu na zdraví, z práva na ochranu tělesné a duševní integrity podle čl. 7 odst. 1 Listiny? 2. Jsou nároky na odškodnění bolesti a na odškodnění další nemajetkové újmy při ublížení na zdraví ve smyslu § 2958 o. z. nároky samostatnými, vznikajícími nezávisle na sobě, jež mohou být samostatně uplatněny? 3. Má postup popsáný v Metodice Nejvyššího soudu plnit i požadavek legitimního očekávání ve smyslu § 13 o. z.? 4. Je diskomfort při délce hospitalizace přesahující obvyklou mez pro obdobné případy další nemajetkovou újmu při ublížení na zdraví ve smyslu § 2958 o. z.? 5. Je selhání funkce orgánů následkem úrazu, které samo o sobě nebolí, ale zraněného ohrožuje na životě, další nemajetkovou újmu při ublížení na zdraví ve smyslu § 2958 o. z.? 6. Jsou specifické okolnosti vymykající se obvyklému průběhu léčby a stabilizace zdravotního stavu, které nenastávají pravidelně, ale zvyšují intenzitu utrpěné újmy na zdraví nad obvyklou míru, další nemajetkovou újmu při ublížení na zdraví ve smyslu § 2958 o. z.? 7. Jsou nečekaně závažné komplikace spojené s léčením další nemajetkovou újmu při ublížení na zdraví ve smyslu § 2958 o. z.? Dovolatelé namítají extrémní nesoulad skutkových zjištění s provedenými důkazy, odkazují na znalecký posudek MUDr. Ž., podle něhož obvyklá délka hospitalizace při poranění, jaké při předmětné nehodě utrpěl jejich otec, činí pouhých 6 až 8 týdnů, avšak odvolací soud uzavřel, že hospitalizace původního žalobce v délce 19 týdnů nebyla nadměrně dlouhá. Žalobci navrhli, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu v napadeném rozsahu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

4. Žalovaný ve vyjádření k dovolání uvedl, že považuje rozsudek odvolacího soudu za zcela správný. Dovolatelé opakují již dříve uvedené výtky proti soudem zjištěnému skutkovému stavu. Z výsledku soudního znalce MUDr. Ž. vyplývá, že hospitalizace jejich otce trvala 20 týdnů včetně rehabilitace, což znalec považoval za úměrné. Žalovaný má tak za to, že se odvolací soud neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, z jeho rozhodnutí naopak přímo vycházel. Navrhl, aby bylo dovolání odmítnuto, případně zamítnuto.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu bylo podáno v zákonné lhůtě oprávněnými osobami – účastníky řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupenými advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné pro právní otázku rozlišení bolesti a další nemajetkové újmy na zdraví podle § 2958 o. z. Dovolání je důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

6. Je třeba předeslat, že otec žalobců za svého života uplatnil u soudu všechny tři dílčí nároky na náhradu nemajetkové újmy na zdraví zakotvené v § 2958 o. z. (náhrada za bolest, za ztížení společenského uplatnění a za další nemajetkovou újmu). Žalobcům, na které smrtí jejich otce přešly tyto nároky děděním, byla zčásti přiznána náhrada za vytrpěnou bolest a předmětem dovolacího řízení učinili (viz tzv. kvantitativní vázanost dovolacího soudu rozsahem dovolání podle § 242 odst. 1 o. s. ř., aniž by šlo o některou z výjimek uvedených v odstavci 2 tohoto ustanovení) pouze část

neúspěšně uplatněného nároku na náhradu další nemajetkové újmy v rozsahu 200.000 Kč.

7. Podle § 2958 o. z. při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

8. Odvolacímu soudu lze přisvědčit, že smyslem náhrady za bolest je vedle samotného bolestivého stavu odškodnit i určitou míru nepohodlí, stresu či obtíží spojených s utrpěnou zdravotní újmu (srov. též obavu ze ztráty života či vážného poškození zdraví ve smyslu § 2957 věty třetí o. z.), a to v rozsahu, v němž tyto zásahy do osobnostní sféry poškozeného z povahy věci souvisí s bolestí obvykle doprovázející stavy popsané v jednotlivých položkách. Výkladem § 2958 o. z. nelze dovodit, že má být pojem bolest chápán toliko jako fyzická bolest bez souvislosti s duševními aspekty bolestivých stavů. Nárokem na odškodnění bolesti je myšleno odškodnění bolesti v tzv. širším smyslu, tedy jak bolesti fyzické, tak i duševního strádání (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. [25 Cdo 2245/2017](#), uveřejněné pod č. 7/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní – dále jen „Sb. rozh. obč.“). Opačný výklad by znamenal, že za účinnosti původní úpravy zákonem č. 40/1964 Sb. a vyhláškou č. 440/2001 Sb., jež pojem další nemajetkové újmy neznamenaly, nebyly vůbec duševní obtíže spojené s léčením odškodnitelné. Tak tomu však prokazatelně nebylo, neboť duševní útrapy byly odškodňovány v rámci bolestivého, a pokud se staly trvalými, byly odškodňovány v rámci náhrady za ztížení společenského uplatnění (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. [25 Cdo 3228/2014](#), č. 7/2017 Sb. rozh. obč.).

9. Z uvedeného vyplývá, že další nemajetkové újmy jsou kategorií nároku náhrady za újmu na zdraví, kterou nelze jednoduše definovat (§ 2958 o. z. tak ani nečiní), avšak jež má vystihovat nekonečnou variabilitu soukromého života a různých životních situací. Tento typ újmy bývá spojen s takovými zásahy do zdraví, které nespočívají v přechodné bolesti ani ve fyzické či psychické újmě dlouhodobého (trvalého) charakteru; jde o specifické okolnosti vymykající se obvyklému způsobu života poškozeného v průběhu léčby a stabilizace zdravotního stavu, tedy o okolnosti, které nenastávají pravidelně, ale zvyšují intenzitu utrpěné újmy na zdraví nad obvyklou míru, často též z důvodů stojících již poněkud mimo samotné zdravotní postižení (např. nemožnost zúčastnit se pracovní či studijní stáže, nebo jiné pro poškozeného významné plánované aktivity, ale může jít též o různé situace založené konkrétními životními poměry poškozeného). Nepřiměřené rozšíření zbytkové kategorie dalších nemajetkových újem by sice vedlo k vynětí standardních situací z rámce odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění (jejich objektivizace se v právní praxi úspěšně prosazuje za využití Metodiky k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – srov. náleží Ústavního soudu ze dne 13. 3. 2024, sp. zn. [Pl. ÚS 27/23](#), bod 49) a tím k nesystémovému stírání rozdílů mezi jednotlivými druhy nemajetkových újem na zdraví (srov. již citované usnesení sp. zn. [25 Cdo 2245/2017](#), na něž odkazují rovněž dovolatelé), na druhou stranu má-li být újma na zdraví poškozenému odčiněna plně, resp. podle zásad slušnosti, musí být právě u tohoto dílčího nároku zohledněny specifické okolnosti, které zostrňují vnímání nepříznivého zásahu do zdravotního stavu nad míru obvyklou standardnímu průběhu léčby (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 5. 2019, sp. zn. [25 Cdo 2635/2018](#), č. 12/2020 Sb. rozh. obč., a v obecnější rovině též náleží Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2021, sp. zn. [II. ÚS 1564/20](#)). Takové okolnosti v projednávaném případě nastaly, aniž byly dostatečně zohledněny ve výši finanční náhrady.

10. V nyní posuzované věci utrpěl otec žalobců ve věku 87 let při dopravní nehodě těžká poranění, která jej na více než sedm měsíců upoutala na lůžko, a vzhledem k vysokému věku a závažnému předchobí se jeho léčba neodbývala běžným způsobem, neboť se projevila celá řada komplikací, a byť u všech z nich nebyla doložena příčinná souvislost se škodní událostí, vývoj zdravotního stavu v celém komplexu představoval pro poškozeného abnormální zátěž, kterou jeho organismus nezvládl, takže bez známek zlepšení nastala smrt. Komplikace vyvolané přechodnou paralýzou střežních klíčků

a obstrukcí močové trubice způsobily zásadní obtíže s vyměšováním, nosokomiální infekce ovlivnila negativně plicní činnost a srdeční selhání vedlo k zástavě krevního oběhu a k následné oběhové nestabilitě. Doporučení plynoucí z Metodiky k náhradě nemajetkové újmy na zdraví u bolestného (srov. zejména rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2022, sp. zn. [25 Cdo 2207/2020](#), č. 7/2023 Sb. rozh. obč.) umožňuje zvýšit bodové ohodnocení znalci strukturovaně v rozsahu 5 až 20 %, přičemž za těžkou se v obecné rovině považuje komplikace celková, přechodně ohrožující život či závažně ohrožující zdraví (např. orgánové selhání, nutnost kardiopulmonální resuscitace).

11. Je třeba zdůraznit, že bodové hodnocení lékaře (znalce) je pouze východiskem, na jehož základě soud určuje konečnou výši náhrady s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem každého případu (demonstrativní výčet důvodů pro zvýšení náhrady obsahuje též § 2957 o. z.), je tedy úlohou soudu, aby medicínsky objektivizované obtíže při stanovení výše náhrady doplnil svou úvahou zohledňující individuální poměry na straně poškozeného (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2022, sp. zn. [25 Cdo 2076/2020](#)). Odvolací soud sice uvedl, že komplikace tohoto typu byly zohledněny v hodnocení bolesti, ovšem nestalo se tak, neboť soud prvního stupně vyšel z nijak nezvýšených bodových hodnot (807 bodů za rok 2016 s přiřazenou hodnotou jednoho bodu 265,91 Kč a 255 bodů po 277,64 Kč za rok 2017), byť do nich zahrnul některé výkony spojené s uvedenými obtížemi (zavedení katetru či nosní výživové sondy). Je tedy zřejmé, že z tohoto pohledu není výše náhrady dostatečná a že odkazem na poskytnutou náhradu za bolest nelze vyloučit náhradu za další nemajetkové újmy na zdraví.

12. Nesprávný je též závěr odvolacího soudu, že popsané okolnosti bez dalšího spadají pod pojem bolestného, neboť šlo o přechodné obtíže. To platí v případě obvyklého průběhu léčby, kdy se zdravotní stav zlepší a tyto obtíže pominou, nikoliv v případě, kdy souhrn primárního zranění v souvislosti s nastalými komplikacemi končí smrtí poškozeného; pak nelze hovořit o dočasnosti obtíží ve smyslu přechodnosti, nýbrž o jejich definitivním negativním ovlivnění zdravotního stavu. Poškozený byl z nemocnice propuštěn po čtyřech měsících, avšak pro naprostou závislost na péči třetích osob byl umístěn v ústavu a zemřel zhruba po sedmi měsících od dopravní nehody. To je pro zranitelného člověka, který byl ve vysokém věku natrvalo vytržen z navykého životního prostředí a sklonek života strávil marným bojem s narůstajícím množstvím různých obtíží, jež vedly i ke znásobení jeho dosavadních nemocí a omezení, nepochybně citelným zásahem do základního lidského práva na zdraví (§ 81 odst. 2 o. z.), který je třeba zohlednit. I když žaloba ohledně tohoto nároku poukazuje též na okolnosti, které spadají pod dílčí nárok na náhradu za bolest (délka a komplikace léčení), je součástí skutkového vymezení i tzv. devastace zbytku života, která za shora popsaných okolností zakládá nárok na náhradu další nemajetkové újmy podle § 2958 o. z.

13. Ze všech těchto důvodů je zřejmé, že rozhodnutí odvolacího soudu v části napadeného výroku týkajícího se částky 200.000 Kč s úrokem z prodlení není věcně správné. Nejvyšší soud je proto podle § 243e o. s. ř. v tomto rozsahu zrušil, a to včetně akcesorických nákladových výroků. Jelikož důvody zrušení platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i jeho rozsudek v příslušných výrocích a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 10 k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

14. Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný. Soud prvního stupně zváží povahu a mimořádnou míru obtíží poškozeného a rozhodne o výši náhrady z nároku, který děděním přešel na žalobce. V novém rozhodnutí o věci rozhodne nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 243g odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá o. s. ř.).